

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ЦИКАЛЮК ІЛЛЯ МИХАЙЛОВИЧ

**ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

Миколаїв – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми розвиток місцевого самоврядування як ефективної і максимально наближеної до людей місцевої влади є одним із визначальних пріоритетів здійснення адміністративної реформи, становлення України як демократичної держави. Без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України. Лише зміна парадигми управління державою, послідовне проведення реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади в Україні, вдосконалення існуючої системи управління на місцях, розширення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме побудові місцевої влади на засадах демократії [1; 4].

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження вітчизняного місцевого самоврядування ведуться в різних напрямках. Зокрема, становлення та розвиток місцевого самоврядування вивчають В. Заблоцький, І. Козюра, В. Пархоменко, А. Ткачук та ін. Фінансово-економічні його складові аналізуються в працях Ю. Дехтяренка, В. Кравченка, О. Лебединської та ін. Правові аспекти розглядаються М. Баймуратовим, О. Батановим, П. Біленчуком, В. Кампо, А. Коваленком, М. Корнієнком, В. Кравченком, О. Лазором, М. Орзіхом, В. Погорілком, М. Пухтинським, О. Сушинським та ін. У політичному контексті місцеве самоврядування досліджують В. Борденюк, І. Дробот, В. Ковальчук, М. Пухтинський, С. Рябова, С. Саханенко, В. Шарий та ін., його управлінський аспект – В. Авер'янов, П. Ворона, В. Куйбіда, Р. Плющ, П. Покатаєв, В. Толкованов, Ю. Шаров та ін. Територіальний розвиток та управління містом розглядають В. Бабаєв, О. Бобровська, В. Вакуленко, О. Васильєва, І. Дегтярьова, О. Ігнатенко, Т. Кравченко, В. Мамонова, Ю. Молодожен, В. Наконечний, М. Орлатий, В. Удовиченко та ін.

Об'єктом дослідження є використання європейського досвіду країн ЄС в процесі розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Метою дослідження є аналіз концептуальних засад реформування місцевого самоврядування в Україні з використанням європейського досвіду.

Предметом дослідження є вивчення європейського досвіду країн ЄС в процесі розвитку місцевого самоврядування в Україні

Завдання дослідження:

- описати понятійно-категорійний апарат місцевого самоврядування;
- охарактеризувати теоретико-методологічні підходи висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування;
- вивчити конституційні та правові проблеми місцевого самоврядування в Україні;
- проаналізувати моделі місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу;

- здійснити аналіз нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу;

- обґрунтувати концептуальні засади реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади;

- висвітлити перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить система універсальних (філософських), загальнонаукових, спеціальних та спеціалізованих методів наукового пізнання. Так, зокрема, універсальні методи, що включають логічні операції та загальнонаукові методи пізнання, дали змогу дійти загального висновку та зробити детальний аналіз дослідженого. У роботі використовувалися такі операційні методи, як: аналіз та синтез, абстрагування, узагальнення, індукція та дедукція, аналогія, формалізація, абстрагування тощо. Крім того, до цієї групи методів долучалися такі підходи: історичний, для виявлення походження та розвитку цього явища та інституту, соціологічний підхід для детального аналізу соціальних процесів, що зумовлюють використання місцевого самоврядування в управлінських справах, у політиці; культурологічний підхід для визначення рівня політичної культури громадян та нормативно-правовий задля визначення рівня правової поведінки українського населення та країн ЄС.

Загальнонаукові емпіричні методи, а саме методи спостереження, опису та порівняння, дозволили простежити еволюцію поняття «місцевого самоврядування» та проаналізувати становлення феномену місцевого самоврядування в Україні, а також прослідкувати особливості в зарубіжних країнах.

Абстрагування як метод застосовано при розгляді місцевого самоврядування в її первинному застосуванні у вигляді політичних механізмів. Системний метод використовувався для з'ясування загальних рис місцевого самоврядування та специфіки їх проявів у соціально - політичному просторі України. Діалектичний метод наукового пізнання державно-правових процесів та явищ дозволив автору розглядати їх у розвитку, зв'язку між особою і з суспільством, виявити закономірності і тенденції проблеми існування феномену місцевого самоврядування в соціальному просторі.

Порівняльно-правовий метод застосовано під час аналізу управлінської та політико-правової бази щодо питань місцевого самоврядування в країнах ЄС та українському законодавстві. Формально-юридичний метод дав змогу проаналізувати низку законів, які стосуються місцевого самоврядування.

Функціональний підхід застосовувався для аналізу взаємовпливу менталітету та готовності української держави до місцевого самоврядування. До спеціальних методів, що використовувалися у процесі дослідження, належать: структурний, статистичний, соціологічний, прогнозування, інформаційний, комплексний та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що автор здійснив спробу комплексно та всебічно дослідити питання місцевого самоврядування в Україні з використанням європейського досвіду.

вперше:

- охарактеризована роль використання європейського досвіду для місцевого самоврядування в Україні,

удосконалено:

- основні принципи місцевого самоврядування, які повинні стати основою для повноважень місцевого самоврядування (так званих суверенних повноважень) та повноважень органів державної влади у сфері місцевого самоврядування (так званих державних інтересів на рівні місцевого самоврядування).

Практичне значення. Розроблені в роботі теоретичні положення, доведені до рівня конкретних пропозицій, можуть бути реалізовані у вітчизняній практиці сфери місцевого самоврядування; у навчальному процесі для підготовки лекційного матеріалу з дисциплін «Публічне управління», «Місьцеве самоврядування», «Державне будівництво та місьцеве самоврядування в Україні» й ін.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів та шести підрозділів, висновків та списку використаної літератури і джерел, який налічує 173 найменувань. Загальний обсяг складає 105 сторінок, з них 90 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У **першому розділі** «Теоретико-методологічні засади дослідження місцевого самоврядування» охарактеризовано проблематику та джерельну базу дослідження місцевого самоврядування України.

Підрозділ 1.1. «Понятійно-категорійний апарат місцевого самоврядування» присвячений аналізу стану наукової розробки проблеми у вітчизняній науці.

Важливою групою джерел для написання магістерської роботи є напрацювання вітчизняних дослідників, які вивчали місьцеве самоврядування в різних напрямках. Зокрема, становлення та розвиток місцевого самоврядування вивчають В. Заблоцький, І. Козюра, В. Пархоменко, А. Ткачук та ін. Фінансово-економічні його складові аналізуються в працях Ю. Дехтяренка, В. Кравченка, О. Лебединської та ін. Правові аспекти розглядаються М. Баймуратовим, О. Батановим, П. Біленчуком, В. Кампо, А. Коваленком, М. Корнієнком, В. Кравченком, О. Лазором, М. Орзіхом, В. Погорілком,

М. Пухтинським, О. Сушинським та ін. У політичному контексті місцеве самоврядування досліджують В. Борденюк, І. Дробот, В. Ковальчук, М. Пухтинський, С. Рябова, С. Саханенко, В. Шарий та ін., його управлінський аспект – В. Авер'янов, П. Ворона, В. Куйбіда, Р.Плющ, П. Покатаєв, В. Толкованов, Ю. Шаров та ін. Територіальний розвиток та управління містом розглядають В. Бабаєв, О. Бобровська, В. Вакуленко, О. Васильєва, І. Дегтярєва, О. Ігнатенко, Т. Кравченко, В. Мамонова, Ю. Молодожен, В. Наконечний, М. Орлатий, В. Удовиченко, а також нормативно-правові акти: закони України, укази Президента, Постанови й розпорядження Кабінету Міністрів, акти органів місцевого самоврядування.

Зроблено висновок, що асоціація органів місцевого самоврядування відіграють значну роль у процесах територіального розвитку і сутнісно, за своєю природою, належать до системи місцевого самоврядування [133; 222]. Їх діяльність, як відомо, регулюється окремим Законом України “Про асоціації органів місцевого самоврядування”. Зважаючи на динамічний розвиток суспільства, варто перенести з наукової площини у законодавче поле визнання їх значущої ролі для функціонування системи місцевого самоврядування в Україні і закріпити цей крок, внівши зміни до ст. 5 базового закону, додавши до переліку елементів системи місцевого самоврядування в Україні.

У підрозділі 1.2. *«Теоретико-методологічні підходи висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування»* розкрита сутність місцевого самоврядування, як децентралізованої публічної муніципальної влади територіальної громади.

З'ясовано, різноманітні аспекти інформаційного супроводження діяльності органів державної влади (ОДВ) були відображені як в роботах вітчизняних науковців у сфері державного управління, так і дослідників у галузях журналістики, юриспруденції, соціології, політології, соціальних комунікацій, історії, філософії. При цьому підходи до вивчення цього аспекту діяльності влади мають міждисциплінарний характер та певні галузеві особливості.

У другому розділі *«Світовий та вітчизняний досвід розвитку місцевого самоврядування»* визначені основні ознаки місцевого самоврядування його місце у світовому та вітчизняному досвіді влади.

У підрозділі 2.1. *«Конституційні та правові проблеми місцевого самоврядування в Україні»* визначено, формування належного конституційно-правового забезпечення місцевого самоврядування не є лише обов'язком Верховної Ради України, а усіх його суб'єктів та науковців. Хоч, зрозуміло, без політичної волі вищих державних посадових осіб цього неможливо досягти. Але загальна неефективність державного управління, його неспроможність вчасно реагувати на розвиток подій, що призвели до розбалансування системи виконавчої влади в державі, вимагає негайного зміцнення місцевого самоврядування для збереження держави. Тож головним завданням у напрямі конституційно-правового забезпечення місцевого самоврядування є підвищення відповідальності

усіх суб'єктів за розвиток місцевого самоврядування, починаючи від кожного члена територіальної громади до Президента України та Верховної Ради України.

У підрозділі 2.2. «*Моделі місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу*» показано, у співпраці з асоціаціями органів місцевого самоврядування (відповідно до своїх повноважень) можуть розробляти спільну стратегію щодо забезпечення доброго врядування, а також сприяти її практичному впровадженню. Розроблена спільна програма дій повинна мати статус офіційного документа. Втілення європейських принципів у практику діяльності органів місцевого самоврядування потребує не тільки ратифікації документів європейських організацій, в яких ці принципи набули закріплення, а й створення у кожній країні, кожній територіальній громаді цілої системи засобів реалізації цих принципів (політичних, правових, організаційних, освітніх, інформаційних тощо). Розробка і створення таких засобів є актуальним завданням у справі розвитку місцевого самоврядування в Україні на засадах європейських принципів.

У підрозділі 2.3. «*Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу*» показано досвід різних країн засвідчує, що навіть в умовах однакових моделей управління застосовуються відмінні форми та системи організації місцевого самоврядування. Надмірна централізація призводить до пасивності у здійсненні управління, а фінансові кошти, що виділяються “згори”, використовуються менш ефективно, без урахування побажань місцевого населення. Водночас надмірна децентралізація, розпорошеність місцевого управління, відсутність зв'язків з державними органами породжують управлінський безлад [293, с. 40]. Тому завдання плідного поєднання державного управління із самостійністю місцевого самоврядування стало одним із ключових моментів проведення реформ у напрямі чіткого розмежування компетенцій, матеріально-фінансової бази між різними органами влади; розвитку самоуправління, з одного боку, та контролю держави за діяльність самоврядних органів – з другого.

У контексті європейської інтеграції України надзвичайно важливим є звернення до досвіду країн-членів ЄС, в яких з другої половини ХХ ст. було здійснено значні за змістом і результатами структурно-функціональні та муніципальні реформи. Перші стосувалися функціональних змін, спрямованих на перерозподіл функцій між центральними, регіональними та місцевими органами управління і передбачали розширення компетенції регіональних і місцевих влад. Інші ж передбачали організаційні зміни у відносинах між різними рівнями місцевого управління та були пов'язані з реформуванням системи адміністративно-територіального устрою країн і запровадженням самоврядування на регіональному рівні.

У **третьому розділі** «*Шляхи удосконалювання напрямів модернізації системи місцевого самоврядування в Україні*» обґрунтовані основи напрямки удосконалення системи місцевого самоврядування.

У підрозділі 3.1. «Удосконалення концептуальних засад реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади» з'ясовано, що головний розвиток місцевого самоврядування як ефективної і максимально наближеної до людей місцевої влади є одним із визначальних пріоритетів здійснення адміністративної реформи, становлення України як демократичної держави. Без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації, деконцентрації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України, побудови місцевої влади на засадах демократії. Таким чином, реформа досягла точки незворотності, але це не означає, що не має ризиків щодо її подальшого перебігу чи ризиків, які несе реформа:

1. Утворення ОТГ у районах веде до ослаблення економічних та управлінських можливостей району, а відтак до конфліктів між районним рівнем управління та головами ОТГ.

Тому необхідно терміново проводити перетворення районного поділу України. Нинішні малі райони мають бути суттєво більшими, оскільки повноваження районного рівня суттєво обмежені.

2. Відсутність юрисдикції органів місцевого самоврядування на території поза межами населених пунктів зокрема у сфері планування території, благоустрою та збереження довкілля веде до розбазарювання та забруднення цих територій.

Необхідне швидке ухвалення законів, які поширюють юрисдикцію органів місцевого самоврядування на всю територію громади.

3. Органи місцевого самоврядування отримали достатні повноваження, необхідні ресурси, але досі не запроваджено нагляду над рішеннями органів місцевого самоврядування на відповідність Конституції та законам. Це створює ризики появи незаконних рішень та формування автономних автократій. Про такі тенденції свідчать і результати соціологічного дослідження Центру демократичних ініціатив, проведеного в червні 2017 року.

Саме тому запровадження нагляду над рішеннями органів місцевого самоврядування є вкрай актуальним. Адже уже зараз ми маємо низку рішень обласних, районних та міських рад поза межами їх компетенції у суперечності з Конституцією чи законами України, як от рішення 7 обласних рад про необхідність переходу на договірний принцип розподілу повноважень між регіоном та Урядом. Це є прямим порушенням принципу унітарності та конституційного регулювання повноважень.

4. Бюджетне вирівнювання по доходам може привести до швидшого зростання асиметрії розвитку між різними громадами, що є не прийнятним для єдності держави. Тому потрібні зусилля держави для впорядкування планування та фінансування регіонального розвитку, виокремлення найбільш проблемним з точки зору розвитку територій та визначення інструментів для підтримки їх розвитку.

5. Спроба окремих політиків в Україні та за кордоном прив'язати децентралізацію до "Мінських домовленостей" стримує перетворення на районному та обласному рівнях.

6. Наявність значної кількості вимушено переміщених осіб із територій Донбасу у окремих громадах може стати дестабілізуючим фактором на наступних місцевих виборах, тому уже зараз слід підготувати рецепти не допущення конфліктів у таких громадах.

У підрозділі 3.2. «Перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні» показано, процеси децентралізації та посиленням вимог громадськості до фіскальної ефективності публічного сектору перед органами місцевого самоврядування постає завдання збільшувати обсяг послуг, що надаються громадянам, за менших обсягів фінансової підтримки від центрального уряду. Серед альтернативних джерел фінансування зростаючих потреб органів місцевого самоврядування в багатьох країнах розглядаються місцеві позики, особливо якщо термін користування вигодами від витрачених коштів є доволі значним.

Це потребує:

- розроблення та впровадження нових принципів взаємовідносин "місцева влада – громадськість" щодо формування програм, механізмів підзвітності та дієвого контролю з боку територіальних громад за економним та ефективним використанням місцевих ресурсів, забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування;

- сприяння всебічному розвитку різних форм партисипативної демократії (демократії участі), що отримали своє законодавче закріплення в Україні, – місцевим референдумам, місцевим виборам, загальним зборам громадян за місцем їхнього проживання, місцевим ініціативам, громадським слуханням тощо. Забезпечити тим самим громадам можливість безпосереднього вирішення найбільш актуальних питань розвитку відповідних територій та встановленню реального контролю за діяльністю представницьких інституцій;

- забезпечити право територіальних громад на проведення місцевих референдумів. Законодавчо встановити, що тільки місцевий референдум є формою вирішення важливіших питань місцевого значення. Неприпустимим є становище, коли законодавець свідомо відмовляється від встановлення порядку проведення місцевих референдумів. Законодавче регулювання місцевих референдумів має забезпечувати їх альтернативність відповідним самоврядним інституціям.

Унормувати чітку типологізацію місцевих референдумів, визначити їх предмет, уточнити коло суб'єктів ініціювання місцевих референдумів, створити механізми імплементації результатів імперативних референдумів;

- ужити заходів на державному рівні щодо прискорення становлення громадянського суспільства в країні. Активізувати участь громадян у суспільно-політичному житті на місцевому рівні шляхом оновлення національного законодавства, вивчення, узагальнення та адаптації до умов України кращих світових практик, зміцнення співробітництва України з іншими країнами та

міжнародними організаціями (насамперед із Радою Європи). Передбачити впровадження механізмів прямого народовладдя в нових редакціях законів України “Про органи самоорганізації населення”, “Про громадські об’єднання” та внесенням необхідних змін до інших законів та підзаконних нормативно-правових актів.

12. Забезпечити формування кадрового корпусу місцевого самоврядування на засадах професійності й високої компетентності. З цією метою:

- оновити законодавчу базу, яка б ураховувала кращій вітчизняний та міжнародний досвід у сфері професійного розвитку управлінських кадрів. Потрібно завершити розпочату в 2011 р. підготовку Стратегії законодавчого забезпечення реформування та розвитку служби в органах місцевого самоврядування, якою мають бути визначені загальні засади і пріоритети зазначених змін, а саме: умови вступу на службу в органах місцевого самоврядування, порядок її проходження та припинення, правовий статус службовців, засади їх соціального і правового захисту, забезпечення політичної нейтральності інституту служби в органах місцевого самоврядування тощо;

- посилити державну підтримку модернізації навчально-матеріальної бази закладів загальнонаціональної системи професійного навчання державно-управлінських кадрів. Забезпечити підвищення якості безперервної освіти посадових осіб місцевого самоврядування шляхом використання кращих національних та європейських практик і стандартів;

- удосконалити класифікацію посад в органах місцевого самоврядування, адекватну схему категорій цих посад та систему рангів посадових осіб і порядку їх присвоєння;

- запровадити дієві механізми підготовки резерву та ротації управлінських кадрів, відпрацювати систему стимулів і мотивацій на публічній службі;

- виробити та впровадити ефективні інструменти запобігання і протидії корупції на службі в органах місцевого самоврядування.

Провідну роль у реалізації державної кадрової політики в галузі професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування і надалі має відігравати Національна академія державного управління при Президентіві України.

ВИСНОВКИ

Відповідно до визначених у магістерській роботі мети і завдань отримані результати, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання щодо сутності місцевого самоврядування в Україні. В узагальненому вигляді вони зводяться до таких теоретичних і практичних висновків:

Описавши понятійно-категорійний апарат місцевого самоврядування, можна проаналізувати науковий доробок з проблематики дослідження місцевого самоврядування, що переважно не враховано новітні світові тенденції муніципальної діяльності й вітчизняні суспільні трансформації. Відсутнє цілісне вивчення модернізаційного та інтеграційного контексту розвитку місцевого

самоврядування. Саме цим визначається актуальність комплексного дослідження теоретичних і практичних аспектів стану та перспектив розвитку місцевого самоврядування.

Охарактеризувавши теоретико-методологічні підходи висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування однією із найактуальніших і невідкладних проблем у побудові сучасної демократичної, конкурентоспроможної і єдиної Української держави, забезпеченні її сталого економічного розвитку є прискорення реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Ідеться передусім про формування повноцінного ефективного самоврядування на базовому, районному та обласному рівнях з утворенням відповідних інститутів, оптимізацію адміністративно-територіального устрою та чинної моделі територіальної організації влади, запровадження механізмів демократії на місцях, приведення їх у відповідність з європейськими засадами і світовими стандартами.

Вивчивши конституційні та правові проблеми місцевого самоврядування в Україні та дослідивши на сучасному етапі важливі фактори демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу. В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято низку базових нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування.

Разом з тим, як зазначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку і самореалізації людини, захисту її прав, надання мешканцям територіальних громад якісних та доступних публічних послуг.

Водночас недостатньо використовуються можливості, надані Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”, у сфері захисту місцевого самоврядування шляхом реалізації заходів відповідальності за невирішення питань місцевого значення, розглянутих на місцевих референдумах, зборах, сходах громадян, рішень органів і посадових осіб місцевого самоврядування, прийнятих у межах їх повноважень.

Крім того, відчувається брак професійних кадрів для публічного сектору на місцях, що стримує формування та реалізацію державної політики.

Усе це негативно впливає на забезпечення сталого розвитку як окремих громад, так і країни в цілому. Можна стверджувати, що без реформи місцевого самоврядування неможливе подолання кризових явищ у соціально-економічному і політичному житті України.

Конституції України має бути реалізована децентралізована модель влади, яка передбачатиме формування повноцінної системи місцевого самоврядування на всіх рівнях

територіального устрою країни, широке закріплення повноважень, ресурсів та відповідальності за органами місцевого самоврядування. Це дасть можливість досягти більшої самостійності для прийняття важливих управлінських рішень щодо сталого збалансованого розвитку регіонів та вирішення інших питань місцевого значення.

Здійснення реформи місцевого самоврядування неможливе без оновлення нормативно-правової бази.

Сучасна система законодавства про місцеве самоврядування потребує вдосконалення на засадах зміцнення організаційної, правової, фінансової, матеріальної, адміністративної самостійності місцевого самоврядування, розбудови європейської моделі адміністративно-територіального устрою та принципів децентралізації, деконцентрації, повсюдності, субсидіарності, єдності системи публічної адміністрації тощо.

Проаналізувати моделі та нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу. Питання місцевого самоврядування в Україні з урахуванням реального рівня економічного, соціального, культурного розвитку територіальних громад та основних принципів Європейської хартії місцевого самоврядування, забезпечити передусім правову, матеріально-фінансову, організаційну самостійність органів місцевого самоврядування, повноту і виключність їх повноважень і функцій на підвідомчій території.

Недосконалість правового механізму та відсутність чіткого фінансового механізму реалізації реформ місцевої влади, її формальний, імітаційний характер, концентрація повноважень у міністерствах та відомствах на центральному рівні, корупція в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, відсутність стратегічного бачення розвитку країни перешкоджають модернізації місцевого самоврядування в Україні.

Обґрунтувати концептуальні засади реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. До нагальних проблемних питань, що потребують вирішення, слід віднести такі: визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, здатних забезпечити доступність і належну якість публічних послуг, що надаються такими органами, а також необхідної для цього ресурсної бази; створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень; розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності, а також між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади; запровадження механізму державного контролю за відповідністю Конституції та законам України рішень органів місцевого самоврядування і якістю надання населенню публічних послуг та ін.

Проведення реформ місцевого самоврядування потребуватиме належного кадрового забезпечення. Тому актуалізується проблема формування та реалізації дієвої кадрової політики на місцях, удосконалення системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації посадових осіб, службовців органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, запровадження професійних програм підготовки для органів місцевого самоврядування тощо.

Формування інноваційної системи місцевого самоврядування в Україні має забезпечити стабільність на місцях, залучення громадян до прийняття управлінських рішень, врахування інтересів громад, регіонів та держави в майбутньому сталому розвитку України та Європи.

Висвітлити перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні. Упровадити в Україні нову парадигму публічного управління – демократичне врядування, побудоване на поєднанні децентралізації та участі громадськості, забезпечити активну державну підтримку так званої “партисипативної демократії” як вищої серед різних форм демократії, коли громадяни беруть участь у процесі розроблення й прийняття управлінських рішень та контролі за їх реалізацією на місцевому рівні.

Це потребує: розроблення та впровадження нових принципів взаємовідносин “місцева влада – громадськість” щодо формування програм, механізмів підзвітності та дієвого контролю з боку територіальних громад за економним та ефективним використанням місцевих ресурсів, забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування; сприяння всебічному розвитку різних форм партисипативної демократії (демократії участі), що отримали своє законодавче закріплення в Україні, – місцевим референдумам, місцевим виборам, загальним зборам громадян за місцем їхнього проживання, місцевим ініціативам, громадським слуханням тощо. Забезпечити тим самим громадам можливість безпосереднього вирішення найбільш актуальних питань розвитку відповідних територій та встановленню реального контролю за діяльністю представницьких інституцій; забезпечити право територіальних громад на проведення місцевих референдумів. Законодавчо встановити, що тільки місцевий референдум є формою вирішення важливіших питань місцевого значення. Неприпустимим є становище, коли законодавець свідомо відмовляється від встановлення порядку проведення місцевих референдумів. Законодавче регулювання місцевих референдумів має забезпечувати їх альтернативність відповідним самоврядним інституціям.

Унормувати чітку типологізацію місцевих референдумів, визначити їх предмет, уточнити коло суб’єктів ініціювання місцевих референдумів, створити механізми імплементації результатів імперативних референдумів; ужити заходів на державному рівні щодо прискорення становлення громадянського суспільства в країні. Активізувати участь громадян у суспільно-політичному житті на місцевому рівні шляхом оновлення національного законодавства, вивчення, узагальнення та адаптації до умов України кращих світових практик, зміцнення співробітництва України з іншими

країнами та міжнародними організаціями (насамперед із Радою Європи). Передбачити впровадження механізмів прямого народовладдя в нових редакціях законів України “Про органи самоорганізації населення”, “Про громадські об’єднання” та внесенням необхідних змін до інших законів та підзаконних нормативно-правових актів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ

1. Цикалюк І. Перспективи використання європейського досвіду при впровадженні сучасної моделі децентралізації влади в Україні // Науково-практична конференція «Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС?», 2 грудня 2019 року. – Миколаїв.

АНОТАЦІЯ

Цикалюк І. М. Використання досвіду країн ЄС в процесі розвитку місцевого самоврядування в Україні– На правах рукопису.

У дипломній роботі досліджуються розвиток місцевого самоврядування як ефективної і максимально наближеної до людей місцевої влади є одним із визначальних пріоритетів здійснення адміністративної реформи, становлення України як демократичної держави. Без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України. Лише зміна парадигми управління державою, послідовне проведення реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади в Україні, вдосконалення існуючої системи управління на місцях, розширення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме побудові місцевої влади на засадах демократії.

Ключові слова: досвід, місцеве самоврядування, місцеві органи влади, влада, Європейський Союз, децентралізація.

SUMMARY

Tsikalyuk I. M. Copying EU experience in the process of microway campaign in Ukraine. - On the rights of the manuscript.

The diploma robot is developing the development of the world's self-administration as an effective i maximally close to the people of the world ownership is one of the first priorities of the development of administrative and strategic reforms, becoming Ukraine as a democratic power. Without reform of the world's self-administration, healthy decentralization processes, the negative processes in the social, economic and cultural development of the territorial communities and regions, the suttering of jealousy and the alleged existence of large parts of the communities of Ukraine will not be possible.

Less than a paradigm of governing the state, the reform of the mass self-rule, the tritorial organizational possession in Ukraine was carried out last year, ...the development of a new system of governance at the masses, the expansion of the organs of the mass self-proclaimed enterprise to promote the democratic ambush of the masses.

Keywords: preview, municipal government, local administration, power, Continental Alliance, decentralization.